

MEMO

ARCADIS NEDERLAND BV
Utopialaan 40-48
Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Tel 073 6809 211
Fax 073 6144 606
www.arcadis.nl

Onderwerp:
Overschrijding kritische depositie Natura 2000-gebieden, concept passende beoordeling

Den Bosch,
21 maart 2008

Projectnummer:
110502.201551

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Van:
Eric Schouwenberg

Opgesteld door:
E.P.A.G. Schouwenberg

Afdeling:
divisie Milieu & Ruimte

Ons kenmerk:

Aan:
Werkgroep Commissie m.e.r. (1926)

Kopieën aan:
Gemeente Nederweert

Inleiding

Op 17 maart jl. is er een overleg geweest bij de Commissie over het planMER intensieve veehouderij Nederweert. De Commissie heeft Arcadis verzocht een passende beoordeling te maken voor de ammoniakdeposities op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Deze memo voorziet in dit verzoek.

Daarnaast is door ARCADIS op verzoek van de Commissie een relatieve vergelijking gemaakt tussen de alternatieven en scenario's in de planMER. Dit is in een ander memo opgenomen.

Algemeen

De aangewezen Natura 2000-gebieden en de Beschermden Natuurmonumenten in de gemeente Nederweert worden op grond van de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 beschermd. Binnen de gemeente Nederweert liggen de Natura2000-gebieden:

- § Grootte Peel;
- § Weerter- en Budelerbergen & Ringselven;
- § Sarsven en de Banen.

Er zijn nog andere Natura2000-gebieden, maar deze liggen op grotere afstand van de gemeente.

De intensieve veehouderij in het gebied beïnvloedt de aangewezen habitattypen in de Natura 2000-gebieden door emissie van ammoniak uit de stallen. Deze ammoniakuitstoot slaat neer binnen de natuurgebieden (depositie), en heeft zo direct invloed op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden.

Natura 2000-gebieden

In het navolgende zal kort worden weergegeven voor welke habitattypen en soorten de gebieden zijn aangewezen. Bovendien zal kwalitatief de gevoeligheid van de habitattypen en soorten worden

ARCADIS

weergegeven. In een volgende paragraaf zullen de waarden voor de stikstofdepositie worden gekwantificeerd en gerelateerd aan de kritische stikstofdeposities.

Groote Peel

Het Natura 2000-gebied Groote Peel kwalificeert zich op basis van de aanwezigheid van de volgende te beschermen habitats en soorten:

H7120	Herstellende hoogvenen
A004	Doodaars
A008	Geoorde fuut
A119	Porseleinhoen
A272	Blauwborst
A276	Roodborsttapuit
A039	Taigarietgans
A039	Toendrarietgans
A041	Kolgans
A127	Kraanvogel

De gevoeligheid van deze habitats en soorten voor vermisting en verzuring is weergegeven in de volgende tabel (bron: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator; Broekmeyer et al. 2007):

storingsfactor	verzuring	vermisting
Blauwborst	■	■
Dodaars	■	■
Geoorde fuut	■	■
Kolgans	■	■
Kraanvogel	■	■
Porseleinhoen	■	■
Roodborsttapuit	■	■
Taigarietgans	■	■
Toendrarietgans	■	■
Habitatype 7120	■	■

■ zeer gevoelig
■ gevoelig
■ niet gevoelig
☒ n.v.t.
...onbekend

ARCADIS

Weerter- en Budelerbergen & Ringselven

Het Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven kwalificeert zich op basis van de aanwezigheid van de volgende te beschermen habitats en soorten:

H3130	Zwak gebufferde vennen
H7210	Galigaanmoerassen
H91D0	Hoogveenbossen
H1149	Kleine modderkruiper
H1166	Kamsalamander
H1831	Drijvende waterweegbree
A224	Nachtzwaluw
A246	Boomleeuwerik
A276	Roodborsttapuit

De gevoeligheid van deze habitats en soorten voor vermisting en verzuring is weergegeven in de volgende tabel (bron: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator; Broekmeyer et al. 2007)

storingsfactor	verzuring	vermisting
Boomleeuwerik	■	■
Drijvende waterweegbree	■	■
Kamsalamander	■	■
Kleine modderkruiper	■	■
Nachtzwaluw	■	■
Roodborsttapuit	■	■
Habitatype 3110	■	■
Habitatype 7210	■	■
Habitatype 91D0	■	■

■ zeer gevoelig

■ gevoelig

■ niet gevoelig

☒ n.v.t.

...onbekend

ARCADIS

Sarsven en de Banen

Het Natura 2000-gebied Sarsven en de Banen kwalificeert zich op basis van de aanwezigheid van de volgende te beschermen habitats en soorten:

H3110	Zeer zwak gebufferde vennen
H3130	Zwak gebufferde vennen
H3140	Kranswierwateren
H1831	Drijvende waterweegbree

De gevoeligheid van deze habitats en soorten voor vermisting en verzuring is weergegeven in de volgende tabel (bron: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator; Broekmeyer et al. 2007):

storingsfactor	verzuring	vermesting
Drijvende waterweegbree	■	■
Habitattype 3110	■	■
Habitattype 3130	■	■
Habitattype 3140	■	■

■ zeer gevoelig

■ gevoelig

■ niet gevoelig

☒ n.v.t.

...onbekend

Resumé

Voor bovengenoemde Natura2000-gebieden geldt dat de habitat gevoelig tot zeer gevoelig zijn voor verzuring en/of vermisting. Ook blijken enkele soorten gevoelig te zijn voor verzuring, en vooral ook vermisting. De gevolgen van stikstofdepositie zal worden bepaald aan de hand van de habitattypen. Voor de habitats zijn namelijk kritische depositiewaarden gekwantificeerd. Bovendien zijn gevolgen voor habitats ook leidend voor de soorten. Om na te gaan in welke mate er mogelijk significante gevolgen optreden, zal in het navolgende worden vastgesteld of en in welke mate de kritische depositiewaarden worden overschreden.

Kritische depositie

Om aan te kunnen geven of er daadwerkelijke significante gevolgen optreden als gevolg van de depositie van ammoniak (stikstof) zijn voor de habitattypen kritische stikstofdeposities vastgesteld. Tot op heden worden daarvoor in Nederland de waarden van Van Dobben et al. (2004) voor gebruikt. Hiervan zijn ook de waarden die in het Toetsingskader ammoniak rondom Natura2000-gebieden worden gegeven voor de Natura 2000-gebieden afgeleid. De kennis op het gebied van kritische deposities is nog steeds in ontwikkeling. Op dit moment wordt er door Alterra en het ministerie van LNV gewerkt aan nieuwe waarden. Deze zullen zijn gebaseerd op een in VN-verband afgesproken

ARCADIS

methode. Aangezien deze nieuwe waarden nog niet definitief zijn vastgesteld wordt hier gebruik gemaakt van de kritische depositiewaarden van Van Dobben et al (2004) en het Toetsingskader Ammoniak.

Kritische depositiewaarde voor stikstof

Met de term 'kritische depositiewaarde voor stikstof' wordt bedoeld: de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie.

Dit komt inhoudelijk overeen met de internationaal gangbare definitie: 'de kritische depositie is een kwantitatieve schatting van de blootstelling aan één of meer verontreinigende stoffen, waar beneden geen significante schadelijke effecten optreden aan gespecificeerde gevoelige elementen in het milieu, volgens de huidige stand van kennis' (Nilsson & Grenfeldt, 1988; o.a. overgenomen in Europese regelgeving).

De kritische depositiewaarde kan vergeleken worden met de huidige of toekomstige depositie, om een beeld te krijgen van de knelpunten ten aanzien van verzuring en/of vermesting. Wanneer de atmosferische depositie hoger is dan het kritische niveau van het ten doel gestelde habitatype, dan bestaat er een duidelijk risico op een significant negatief gevolg, namelijk dat het instandhoudingsdoel t.a.v. de kwaliteit niet wordt gerealiseerd. De nadruk ligt daarbij op negatieve effecten in termen van veranderingen in biodiversiteit. Hoe hoger de overschrijding van het kritische niveau en hoe langduriger die overschrijding, hoe groter het risico op (ongewenste) veranderingen in biodiversiteit.

Voor de drie Natura 2000-gebieden gelden de volgende kritische depositiewaarden:

- § Groote Peel: 1071 mol/ha, jaar (Afwijkend van deze waarde wordt, conform de afspraken in het bestuurlijk overleg over De Peel, voor de Groote Peel, net als voor de Maria en Deurnese Peel, een waarde van 400 mol/ha, jaar gehanteerd);
- § Weerter- en Budelerbergen & Ringselven: 1964 mol/ha, jaar;
- § Sarsven en de Banen: 1193 mol/ha, jaar.

Voor Nederweert blijkt dat over een lange reeks van voorliggende jaren de depositie is afgenomen, hetgeen zich in de toekomst naar verwachting zal doorzetten. De achtergronddepositie liggen volgens prognoses voor 2030 in de orde grootte van 2400-4000 mol/ha,jaar (zie planMER).

Uit de memo "vergelijking tussen de alternatieven en scenario's planMER Nederweert" blijkt dat bij de twee scenario's met groei van de intensieve veehouderij de depositiedruk op alle drie de gebieden zal toenemen. Bij "nul-groei" neemt in de Groote Peel en de Weerter- en Budelerbergen & Ringselven de stikstofdepositie toe. Voor Sarsven en de Banen neemt de depositie licht af 1-100 mol/ha, jaar. Alleen bij het scenario met krimp van de intensieve veehouderij neemt de stikstofdepositie in alle drie de gebieden af: 10-100 mol/ha,jaar op de Groote Peel, 10-50 mol/ha,jaar op de Weerter- en Budelerbergen & Ringelsven en 10-100 mol/ha,jaar op Sarsven en De Banen.

Deze afname is echter gering t.o.v. de achtergronddepositie.

In alle gevallen blijft de stikstofdepositie ruim boven de kritische depositiewaarde. In alle gebieden kan dan ook niet anders worden geconcludeerd dan dat de depositie dermate hoog is dat significante gevolgen op de habitattypen binnen de Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten.

ARCADIS

Toetsingskader ammoniak rondom Natura 2000-gebieden, niet toepasbaar binnen planMER.

Om te voorkomen dat de veehouderij 'op slot gaat' hebben LNV, gemeenten (VNG), provincies (IPO) en veehouders (LTO Nederland) in 2007 het toetsingskader ammoniak rondom Natura 2000 gebieden opgesteld. Het toetsingskader zal "een heldere basis vormen voor ondernemers en bevoegd gezag om in de nabijheid van Natura 2000-gebieden duidelijkheid te geven onder welke randvoorwaarden bedrijfsontwikkeling in verband met ammoniakemissie en -depositie mogelijk is. Daarbij wordt gestreefd naar robuustheid en eenvoud waardoor het toetsingskader op korte termijn kan worden toegepast in alle gebieden," aldus het toetsingskader.

Het instituut Alterra van Wageningen UR heeft in vijf proefgebieden uitgerekend hoe de ammoniakuitstoot zich de komende jaren naar verwachting ontwikkelt. De opdracht van het Ministerie van LNV aan Alterra betrof het vaststellen van een drempelwaarde (maximale depositie per bedrijf), waarbij enerzijds de instandhouding van de natuurwaarden gewaarborgd blijft en anderzijds er voldoende ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor de veehouderijen. Uit het onderzoek blijkt dat de gemiddelde ammoniakdepositie afneemt als de depositie van een bedrijf na uitbreiding niet hoger is dan vijf procent van de kritische depositie. Deze vijf procent noemt men de drempelwaarde. Dus: als na uitbreiding de ammoniakdepositie door een veehouderij op de dichtstbijzijnde rand van het natuurgebied niet hoger is dan vijf procent van de kritische depositiewaarde voor het natuurgebied, wordt de vergunning verleend. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de achtergronddepositie van ammoniak in Nederland de komende jaren geleidelijk daalt. Tegen deze achtergrond acht men het redelijk te verwachten dat individuele bedrijven kunnen groeien tot aan een drempelwaarde zonder dat sprake is van een negatief gevolg. De kritische depositiewaarde van dit Natura 2000-gebied van 1070 mol laat dus per bedrijf een depositie van 53,5 mol toe.

Het Toetsingskader ammoniak rondom Natura 2000-gebieden leent zich niet voor de voorliggende scenario's en varianten op gebiedsniveau. De mogelijkheid bestaat bijvoorbeeld dat nieuwvestiging van een individueel bedrijf in het LOG-gebied onder de 5%-drempel uit het toetsingskader blijft terwijl alle scenario-studies in dit planMER laten zien dat per saldo de stikstof-depositie op vermistingsgevoelige habitats hoger blijft dan de kritische stikstofdepositie.

Significante gevolgen zijn daarbij niet uit te sluiten.

Literatuur

Broekmeyer, M.E.A., E.P.A.G. Schouwenberg, M. van der Veen, A.H. Prins & C.C. Vos, 2007 Effectenindicator natura 2000-gebieden; Achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. Alterra-rapport 1375.

Dobben, H.F van, E.P.A.G. Schouwenberg, J. P. Mol, H.J.J. Wieggers, M.J.M. Jansen, J. Kros & W. de Vries, 2004. Simulation of critical loads for nitrogen for terrestrial plant communities in The Netherlands. Alterra-rapport 953.

Nilsson, S.I. & P. Grenfeldt (eds.), 1988. Critical Loads for Sulphur and Nitrogen. NORD 1988: 97. Kopenhagen: Nordic counsel of ministers.